

Schweissrapport

Sæsonen 2005/2006

**Rapport
Schweissregistret 2005/2006**

**Udgivet af Danmarks Jægerforbund, i samarbejde med
Skov- og Naturstyrelsen**

Forfattere: Mads Flinterup og Jytte Harder

**Foto: Else Ammentorp, Niels Søndergaard,
Lindy Nielsen, Mads Flinterup, Leo Feldvoss,
Steen P. Johansen m.fl.**

Grafik: Mads Flinterup

Tryk og opsætning: Hornslet Bogtrykkeri

Oplag: 1.500 stk.

ISBN: 87-91632-08-0

Rapporten kan fås ved henvendelse til:

**Schweiss-sekretariatet
Danmarks Jægerforbund
Molsvej 34
8410 Rønde
E-mail: info@schweiss.dk**

Schweiss rapport 2005/2006, Danmarsk Jægerforbund

Indhold

1. Indledning	3
2. Datagrundlag	3
2.1. Indrapportering trafik.....	3
2.2. Indrapportering jagt.....	4
2.3. Vildtudbytte	4
3. Ekvipagerne	5
3.1. Hundeførerne.....	5
3.2. Hundene	6
3.2.1 Fordeling på racer.....	7
3.2.2 Aldersfordeling	8
4. Trafikeftersøgning	9
4.1. Amtmæssig fordeling	9
4.2. Trafikeftersøgningerne på råvildt	10
4.2.1 Hvornår påkøres råvildt?.....	10
4.2.2. Hvilket råvildt påkøres?.....	12
5. Jagteftersøgninger	13
5.1. Eftersøgninger i forhold til vildtudbytte.....	13
5.2.1 Anden mands jord	15
5.2.2 Selv ledt først	15
5.2.3 Jagtdeltagelse	15
5.2.4 Kontroleftersøgninger	15
5.3. Behov for eftersøgning.....	16
5.4. Råvildteftersøgninger	18
5.4.1 Bukkejagteftersøgninger	18
5.4.2 Efterårsjagt med riffel	19
5.4.3 Hagljagt.....	19
5.5. Dåvildteftersøgninger	20
5.6. Kronvildteftersøgninger	20
5.7.1 Anskydningsfordelingen	21
5.7.2 Eftersøgning i forhold til udbytte	22

5.7.3 Sporlængde og alder	23
5.7.4 Jagtdeltagelse	24
5.8 Eftersøges der nok?.....	25
5.8.1 Kapacitet	25
5.8.2 Jægernes egne hunde	26
5.8.3 Selskabsjagter	27
5.8.4 Respekten for vildtet	29
5.8.5. Fremtidens eftersøgninger	30
6. Schweisssystemet	31
6.1. Schweissudvalg	31
6.2. Schweisskoodinatorerne	31
6.3. Schweisshundeforeningen	32
6.4. Schweiss-sekretariatet	32

1. Indledning

Rapportsæsonen 2005/06 blev den første i Schweissregistrets mere end 30-årige historie, hvor eftersøgningstallet oversteg 10.000 på en eftersøgningssæson. Da mængden af eftersøgninger for de legitimerede schweisshundeførere har været støt stigende siden 1974, hvor registret startede, er det naturligt at gøre nogle overvejelser omkring, hvorfor eftersøgningsmængden er stigende. Schweissrapporten 2005/06 beskriver derfor eftersøgningernes fordeling – og kommer med nogle bud på, hvor den fremtidige stigning i eftersøgningsantallet vil komme til at ske.

Konklusionen er umiddelbart, at jægerne i visse dele af landet er blevet rigtig gode til at gøre brug af Schweissregistret, når uheldet er ude – men at der stadig er behov for øget fokus på eftersøgning af muligt anskudt hjortevildt. Således er der stor tradition for at eftersøge bukke og kronvildt, hvorimod råvildt påskudt på efterårsjagterne samt dåvildt i mindre grad eftersøges.

2. Datagrundlag

Grundlaget for den årlige schweissrapport er indrapporteringer fra de legitimerede schweisshundeførere. I henhold til Skov- og Naturstyrelsens Regler for Schweissregisteret, som er udarbejdet efter Bekendtgørelse nr. 40 af 21. januar 1994, ændret ved bek. Nr. 38 af 25. januar 1996, er Schweisshundeførerne forpligtet til at indrapportere deres eftersøgninger. En eftersøgning er, når hundeføreren efter kontakt fra en rekvirent rykker ud for at opspore og aflive nødstedt vildt, eller når en schweisshundefører, i egenskab af at være hundefører, er til stede på en jagt og tager hunden i brug med det mål at opspore og aflive nødstedt vildt.

Indrapportering af eftersøgninger foregår via personligt login på hjemmesiden www.schweiss.dk eller på specielle manuelle rapportskemaer. Det er dog kun knap 6% af hundeførerne, der anvender manuel indrapportering.

Eftersøgningen bliver registeret under det amt, hvor hundeføreren er bosiddende. Det betyder, at selv om schweisshundeføreren har en eftersøgning i naboamtet eller på en jagt i et amt, hvor han ikke er bosiddende, vil eftersøgningen stadig blive registreret, som værende afviklet i bopælsamtet.

Analyser viser dog, at fejlen reelt set er beskeden. Det skyldes naturligvis, at hundeførerne på hver side af et amtskel krydser dette i forbindelse med eftersøgning. Den opståede fejl er naturligt nok størst, når eftersøgningsmængden er lille. Således vil eftersøgningsantallet for sika og vildsvin være meget følsomt, hvorimod fejlen er total sløret for råvildt.

2.1. Indrapportering trafik

Trafikeftersøgninger skal indrapporteres halvårligt med skæringsdato den 30. juni og igen 31. december. Det skyldes, at Skov- og Naturstyrelsen udbetaler kørepenge for de kørte kilometer i forbindelse med eftersøgning af påkørt vildt. Trafikeftersøgningsperioden følger således kalenderåret. De trafikeftersøgninger, der indgår i denne schweissrapport er foretaget i 2005. Der er i alt indrapporteret 3.608 trafikeftersøgninger.

2.2. Indrapportering jagt

Jagteftersøgninger skal indrapporteres ved udgangen af overstået jagtsæson. Jagtsæson er i denne forbindelse fra 16/5 til og med 31/1. Indrapporteringsfristen er 15/2 og 15/8. Den jagtsæson, som er afrapporteret i denne rapport, er således for 2005/06. Der er i alt indrapporteret 7.232 jagteftersøgninger for den nævnte jagtsæson.

For at kunne drage sammenligninger mellem jagteftersøgninger og vildtudbyttet, er der i denne rapports afsnit 5.1 medtaget data for jagtsæsonen 2004/05. Sammenligningsgrundlaget er her 6.292 jagteftersøgninger på hjortevildt i sæsonen 2004/05.

2.3. Vildtudbytte

I henhold til jagtlovens §43 stk. 1 skal personer, der har jagttegn, indberette deres vildtudbytte årligt. Denne indberetning afrapporteret først med udsendelsen af jagttegnet det efterfølgende år. Således er de nyeste officielle vildtudbyttetotal for jagtsæsonen 2004/05.

Den amtsvise fordeling af hjortevildtudbyttet i 2004/05 fremgår af tabel 1.

Tabel 1: Hjortevildtudbytte jagtsæsonen 2004/2005

	Råvildt	Kronvildt	Dåvildt	Sikavildt
Københavns Amt	375	43	613	14
Frederiksborg Amt	3.448	8	281	7
Roskilde Amt	3.198	1	87	0
Vestsjællands Amt	12.069	78	399	24
Storstrøms Amt	9.733	9	770	6
Bornholms Amt	4.048	0	6	0
Fyns Amt	12.473	0	726	0
Sønderjyllands Amt	7.767	103	72	4
Ribe Amt	6.477	879	57	1
Vejle Amt	8.915	204	81	4
Ringkøbing Amt	9.575	1.586	95	5
Århus Amt	12.476	548	200	228
Viborg Amt	7.458	326	182	18
Nordjyllands Amt	13.238	458	214	21
Hele landet	111.000	4.300	3.800	350

3. Ekvipagerne

Arbejdet i schweissregisteret udføres som et samarbejde mellem hund og fører – til sammen kaldet en ekvipage.

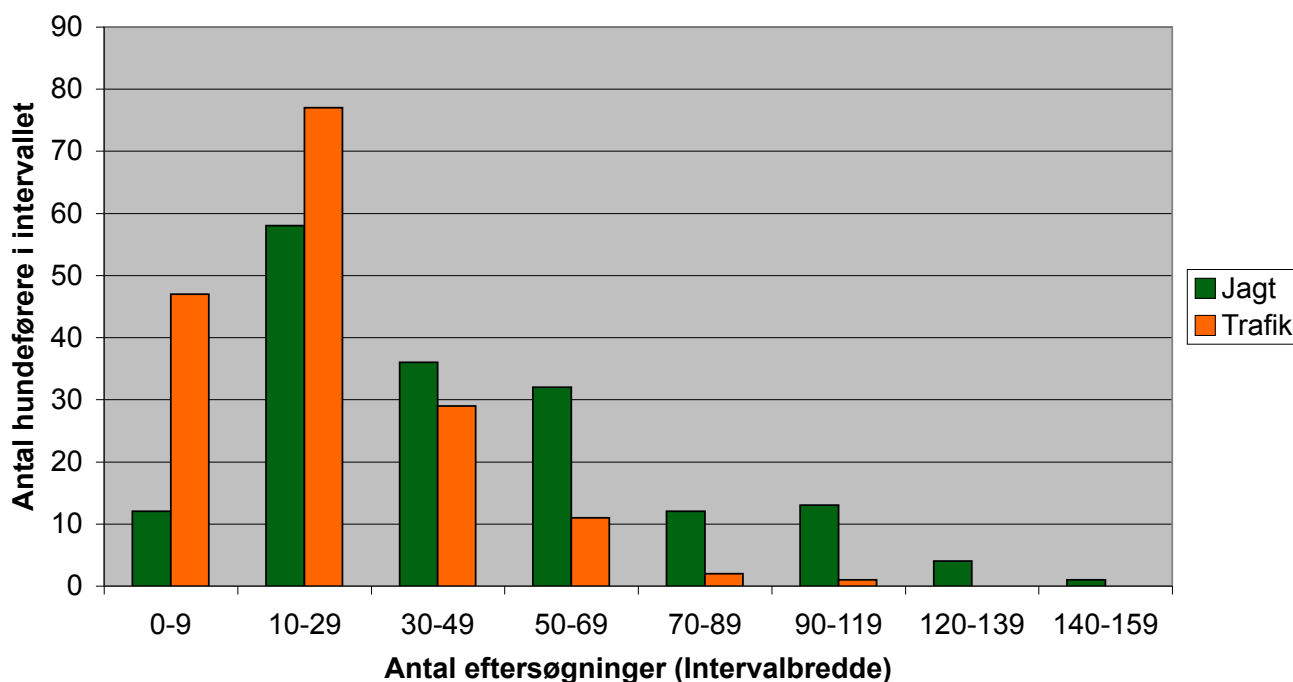
3.1. Hundeførerne

Da schweissregistret startede tilbage i 1974, var der kun fokus på, at hunden skulle kunne klare opgaverne. Men i takt med at interessen for registeret er steget, har man tillagt hundeførernes kvaliteter større og større vægt. I sæsonen 2005/06 var der 167 legitimerede hundeførere, heraf har 165 hundeførere indrapporteret jagteftersøgninger og 157 har indrapporteret trafikeftersøgninger i sæsonen.

Med i alt 10.840 eftersøgninger i perioden har hver hundefører i gennemsnit haft 65 eftersøgninger fordelt på 43 jagt- og 22 trafikeftersøgninger. Som det fremgår

af figur 1, er eftersøgningsmængden ikke jævn fordelt på hundeførerne. Således har 7 hundeførere haft mere end 150 årlige eftersøgninger og 23 hundeførere mindre end 25 årlige eftersøgninger.

1. Mængden af eftersøgninger fordelt på trafik og jagt

Det kræver sit at have en stor mængde eftersøgninger samtidigt med familieliv og erhvervskarriere. Ofte foretages jagteftersøgningerne ved solop- og -nedgang eller i weekenden. En stor del af rekvireringerne til trafikeftersøgninger foregår i døgnets mørke timer. At schweisshundeførerne får dette til at gå op i en højere enhed vidner om, at det er lysten, der driver værket.

Af tabel 2 fremgår de legitimerede hundeføreres geografiske fordeling.

Tabel 2: Legitimerede schweisshundeførere pr. 2005

	Hundeførere
Københavns Amt	3
Frederiksborg Amt	5
Roskilde Amt	3
Vestsjællands Amt	8
Storstrøms Amt	12
Bornholms Amt	7
Fyns Amt	13
Sønderjyllands Amt	12
Ribe Amt	12
Vejle Amt	10
Ringkøbing Amt	20
Århus Amt	25
Viborg Amt	12
Nordjyllands Amt	23
Hele landet	165

Gennemsnitsalderen for de legitimerede schweisshundeførere er 52 år. Den yngste hundefører i registeret er 29 år, den ældste 77 år. For at være en god schweisshundefører er det nødvendigt med jagtlig og ikke mindst eftersøgningsmæssig erfaring. Denne erfaring tager selvsagt tid at opbygge. Ligeledes skal en schweisshundefører være villig til at sætte schweissarbejdet over egen jagt. Det vil således ofte være naturligt, at en schweisshundefører har løbet sine jagtlige "horn" af sig, førend fokus kan rettes mod at eftersøge vildt nedlagt af andre. På den anden side kræver det en god fysik at udføre lange og krævende eftersøgninger i uvejsomt terræn. Dette sammenholdt med det faktum at den virkelige erfaring indenfor eftersøgningsarbejder først kan opbygges efter optagelse i schweissregistret gør, at hundeførere ikke optages i registret, hvis de er for gamle. Det er en udbredt opfattelse blandt en række jægere, at når erhvervskarrieren er overstået, og børnene er flyttet hjemmefra, så er der tid til at blive schweisshundefører. På det tidspunkt vil man dog ofte sande, at man er kommet håbløst for sent i gang med schweissarbejdet.

En schweisshundefører er således en jagtligt moden jæger, som ønsker at fokusere på samarbejdet med sin hund om at eftersøge nødstedt vildt.

3.2. Hundene

I princippet kan alle typer jagthunde optages i Schweissregistret, såfremt de har opnået en 1. præmie på en anerkendt 400m/20timers schweissprøve. I realiteten er der dog en række ting, som hunden skal kunne magte ud over at bestå en schweissprøve. Det gælder blandt andet:

- Sporevne og -vilje (afprøves på schweissprøve)
- Koncentration
- Selvstændighed
- Skarphed
- Evnen til at tage og affange/stille anskudt vildt

Det betyder i praksis, at små jagthunde som spaniels, terrier og gravhunde har svært ved at begå sig i schweissregistret. Deres optagelse vil være betinget af, at hundeføreren tillige har en større hund i registret, som evner at affange vildtet.

I jagtsæsonen 2005/06 rejste det eftersøgte dyr sig fra sårlejet ved knap hver tredje eftersøgning. Når dyret først er rejst, skal man være heldig for at kunne nå at få det skudt. Reelt set er den eneste chance at slippe hunden til hetz. I knap 20% af alle jagteftersøgningerne blev eftersøgningen afsluttet ved, at hunden fangede af.

Fordelingen mellem tæver og hanner i schweissregistret er 50%-50%. Der er således ingen entydig præference for det ene køn frem for det andet.

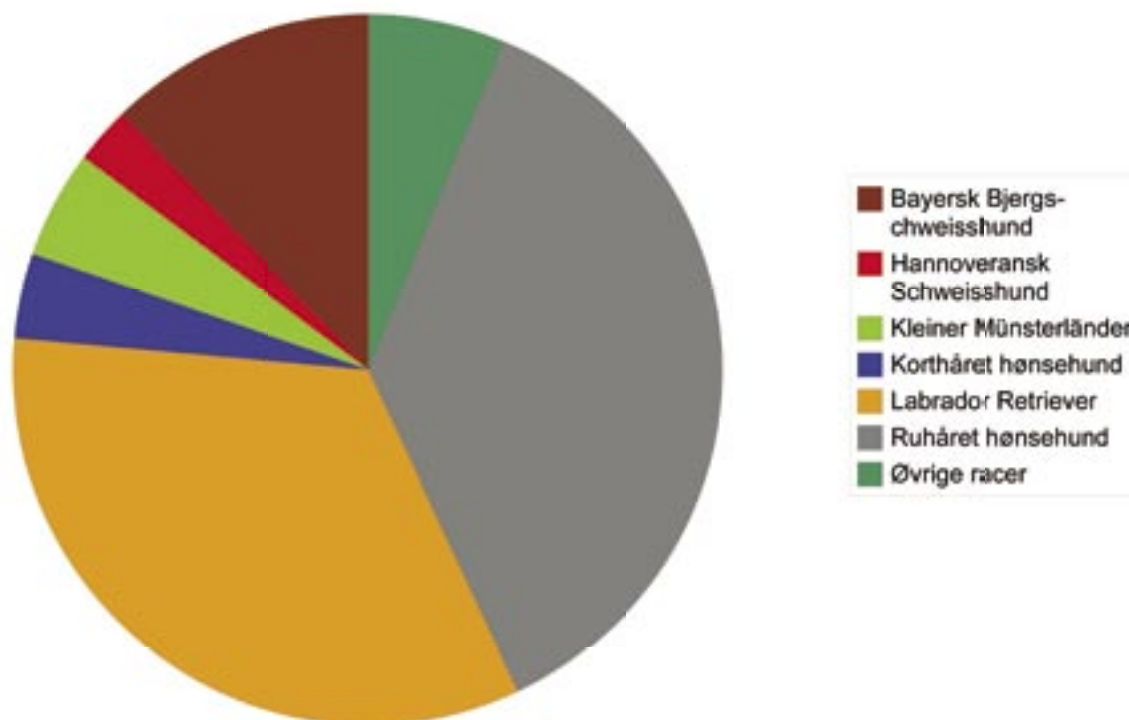

3.2.1 Fordeling på racer

Det er hundens egenskaber, der gør den til schweisshund – ikke dens race. Ruhåret Høsehund og Labrador er dog langt de mest almindelige hunderacer i registret. Tilsammen udgør disse racer 70% af alle schweisshundene. Andre kontinentale hunde som Korthåret Høsehund og Kleiner Münsterländer er også godt repræsenteret i registret. I visse egne af landet er de to oprindelige schweissracer – Hannoveransk Schweisshund og Bayersk Bjergschweisshund ligeledes udbredt.

Figur 2 viser den procentuelle fordeling af de registrerede schweisshunde. Gruppens øvrige racer omfatter bl.a. Langhåret Høsehund, Tysk Wachtelhund og Chesapeake Bay Retriever.

2. Fordeling af hunderacer i Schweisregistret

Der er stor lokal variation i, hvilke racer der anvendes som schweisshunde. Således udgjorde Kleiner Münsterländer 85% af de registrerede schweisshunde på Bornholm. Den Ruhårede Høsehund tegner sig for 60% af de registrerede schweisshunde i Storstrøms Amt, men kun 27% i Århus Amt.

3.2.2 Aldersfordeling

For hundeførere, der er legitimerede, gælder det, at disse kan få optaget en ny hund i registret, når hunden er fyldt 1 år, og ekvipagen har opnået en 1. præmie på 400m/20 timers anerkendt schweisssprøve. Følgelig er de yngste hunde i registret 1 år.

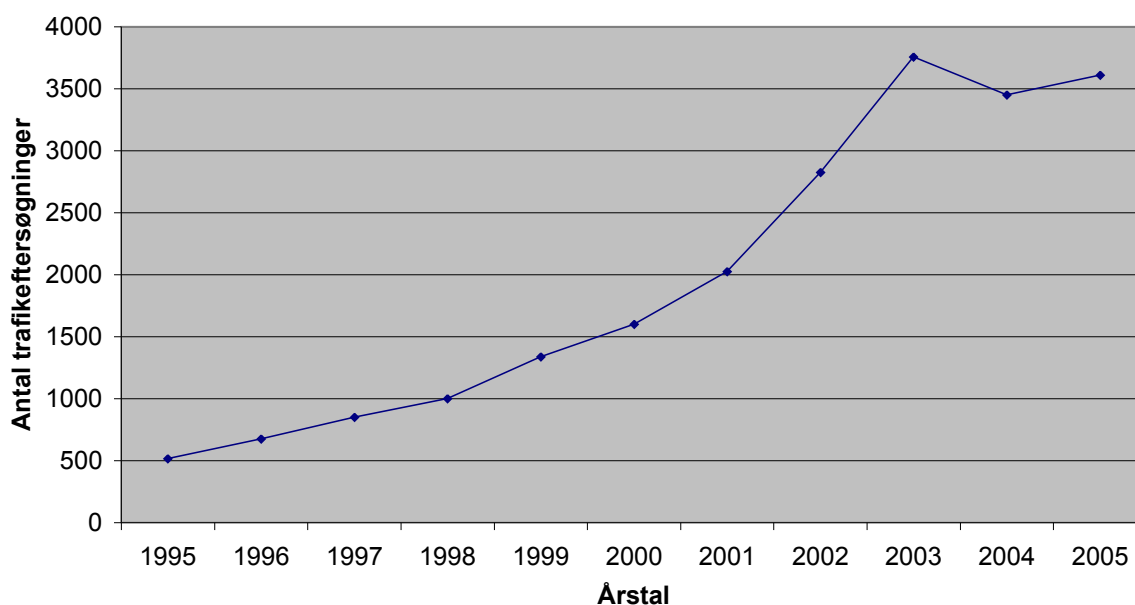
Hundene slettes af registret senest ved udgangen af den jagtsæson, hvor hunden fylder 12 år. I praksis er det dog sjældent, at hunde forbliver i registret til den alder. Mange hunde dør en naturlig død inden da. Andre kommer af dage via den aktive brug som schweisshund, således køres der ca. hvert andet år en schweisshund ihjel under eftersøgning. Årligt er der hunde, som under eftersøgning får skader, der gør, at de må slettes af registret.

For at en hund skal være en virkelig god schweisshund, skal den have alderen til at have erfaring, og samtidigt ikke være fysisk tyngt af sin alder. Generelt kan man sige, at hundene er på toppen, når de er mellem 3 og 9 år. Det viser sig i praksis, at skarpheden og evnen til at hetze bliver mere udtalt med alderen. Ligeledes bliver hundens sporrutine også kun bedre med alderen. Omvendt vil flere års slid på praktisk eftersøgning sætte sine spor i led og lemmer, hvorfor lange krævende hetzer ikke længere er fysisk muligt for hundene, i en høj alder.

4. Trafikeftersøgning

I 2005 var der i alt 3.608 trafikeftersøgninger. Det ses af figur 3, at der er tale om en stagnation i mængden af trafikeftersøgninger siden 2003. Det afspejler formentligt, at schweisshundeførerne pt. dækker det aktuelle behov. Det må dog formodes, at ikke alle bilister er bekendt med, hvorledes de bør forholde sig, hvis de påkører vildt, som ikke ligger forendt på stedet. Derfor vil en landsdækkende informationskampagne formentligt give flere trafikeftersøgninger.

3. Trafikeftersøgninger i perioden 1995 til 2005

Det er relativt almindeligt, at schweisshundeførerne først rekvireres nogen tid efter påkørslen. Det kan skyldes, at bilisten skal have tid til at fordøje den traumatiske oplevelse, det kan være at påkøre et stykke vildt, før der tages affære. Oftest hænger det dog sådan sammen, at bilisten efter hjemkomsten er i kontakt med en jæger, som bilisten i forvejen kender – denne jæger gør så bilisten opmærksom på, at der er kvalificeret hjælp at hente. Det er dog altid en ubetinget fordel at kontakte hundeføreren hurtigst muligt efter påkørslen. Den typiske rekvirering til trafikeftersøgninger går via Falck eller Politiet.

I det følgende skal fordelingen af trafikeftersøgningerne analyseres nærmere. En større udredning omkring påkørsel af vildt forventes afsluttet af DMU i løbet af 2007. DMU's analyser baserer sig i vid udstrækning på data indsamlet af schweisshundeførerne.

4.1. Amtmæssig fordeling

Mængden af trafikeftersøgninger i et amt må forventes at være et produkt af faktorer som bestandtætheder, areal af egnede biotoper og trafikintensitet. Men også bilisternes evne til at håndtere en påkørselssituation varierer givetvis meget fra landsdel til landsdel og spiller derfor en rolle.

Udviklingen i trafikeftersøgninger fordelt på amter i perioden 2003-2005 fremgår af figur 4. Det ses, at en række amter, f.eks. Nordjyllands og Vestsjællands Amter ligger forholdsvist stabilt, hvorimod bl.a. Århus og Frederiksborg Amter har oplevet en stigning. Anderledes forholder det sig med Vejle og i særdeleshed Fyns Amt. På de tre år er mængden af trafikeftersøgninger på Fyn næsten halveret.

4.2. Trafikeftersøgningerne på råvildt

Tabel 3 viser fordelingen af trafikeftersøgning på arter. Det ses, at kronvildt og dåvildt tilnærmelsesvist påkøres i lige store antal. Kategorien "Andet" omfatter bl.a. sikavildt, men også grævling, ræv m.v. Tæt på 90% af påkørslerne sker på råvildt. I det følgende vil der således blive analyseret nærmere på trafikeftersøgningerne på råvildt.

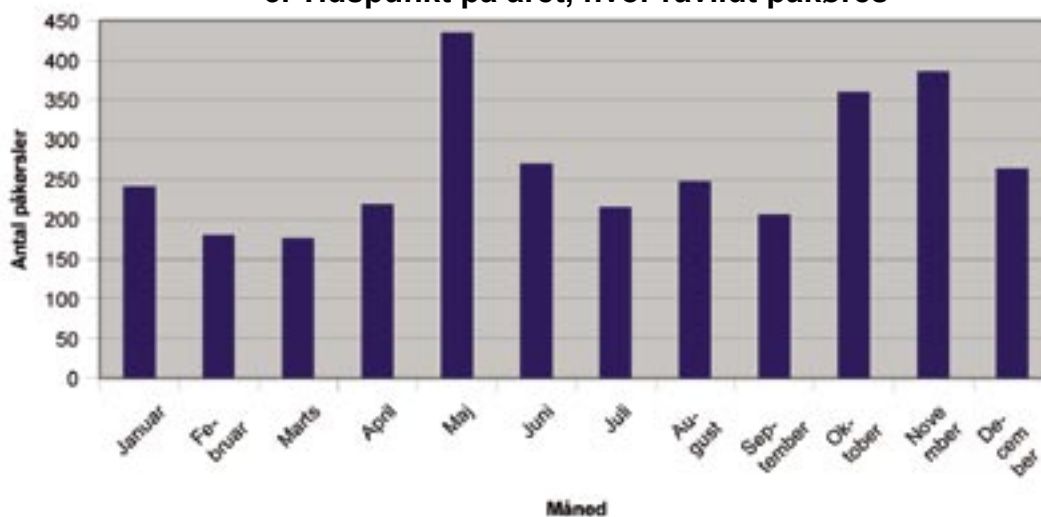
Tabel 3: Amtsvis fordeling af trafikeftersøgninger i 2005

Amter	Råvildt	Dåvildt	Kronvildt	Andet	Total
Nordjyllands Amt	593	3	11	30	637
Viborg Amt	225	5	13	15	258
Ringkøbing Amt	246	2	41	15	304
Århus Amt	399	14	25	36	474
Ribe Amt	129	1	17	10	157
Vejle Amt	191	2	1	12	206
Sønderjyllands Amt	117	3	1	8	129
Fyns Amt	213	15	0	7	235
Vestsjællands Amt	384	6	1	9	400
Storstrøms Amt	317	12	0	8	337
Roskilde Amt	92	1	0	2	95
Københavns Amt	24	0	0	2	26
Frederiksborg Amt	195	56	0	21	272
Bornholms Amt	75	1	0	2	78
Hele landet	3.200	121	110	177	3.608

4.2.1 Hvornår påkøres råvildt?

Figur 5 viser, hvornår på året trafikeftersøgningerne på råvildtet forekommer. Det ses, at der sker påkørsler året rundt, men at risikoen er størst i maj og igen i oktober og november. Der er ikke entydige forklaringer på disse højsæsoner. Dog forholder det sig således, at rænen i maj vil støde sine lam fra året før fra sig. Derved vil en række unge dyr flakke rundt – for første gang på "egen hånd" i trafikken, hvorved de givetvis er mere sårbare.

5. Tidspunkt på året, hvor råvildt påkøres

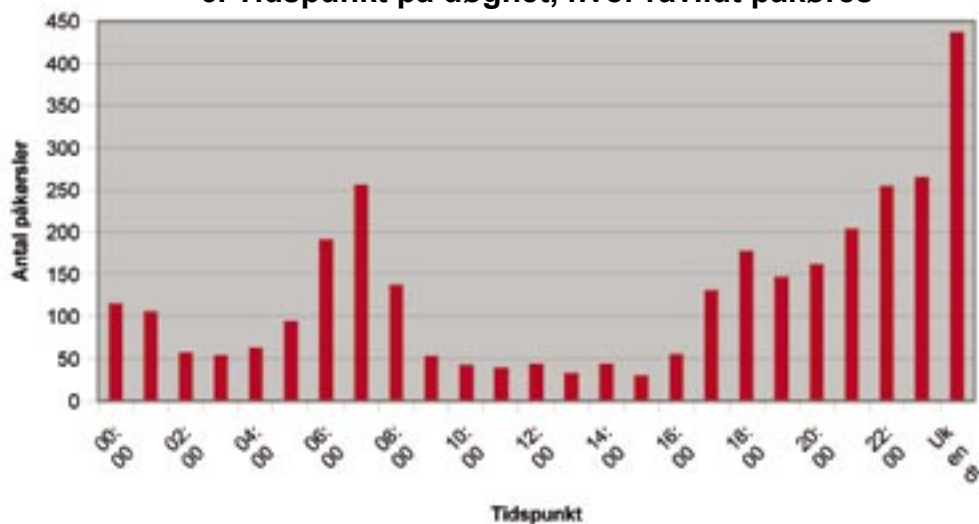
Stigningen i oktober-november kan delvis også forklares med sociale ændringer hos råvildtet. Bukkene er i løbet af foråret og sommeren territoriehævdende. I samme periode er rænen også meget stedtro, mens lammene er små. Om efteråret brydes disse sociale strukturer og råvildtet samler sig i spring i løbet af vinteren. Således vil råvildtet i efteråret begynde at færdes andre steder, end de har været vant til i løbet af foråret og sommeren, hvorved det formentligt er mere sårbart. Dette styrkes ligeledes af, at landbrugslandet i løbet af sensommeren ændrer karakter i kraft af, at afgrøderne høstes. Derved tvinges vildtet til at ændre opholdssteder for at få dækning.

Ændringerne i landskabet og fordelingen af attraktiv føde kan også forventes at spille en rolle. Således vil råvildtet trække fra skoven til vintergrønne marker i efteråret. Denne ændring i fødesøgningsmønsteret spiller formentligt også en rolle for påkørselstidspunktet.

Af figur 6 fremgår det, hvornår på døgnet påkørslerne finder sted. Det ses, at der hyppigt påkøres rådyr fra kl. 6.00 til 8.00. Ligeledes stiger antallet af påkørsler markant fra kl. 17.00. Som tidligere nævnt spiller trafikintensiteten en afgørende rolle for mængden af påkørsler. Således er der givetvis mere trafik i morgentimerne, når folk er på vej på arbejde, samt i eftermiddagstimerne, når bilisterne skal hjem fra arbejde og andre gøremål udenfor hjemmet.

6. Tidspunkt på døgnet, hvor råvildt påkøres

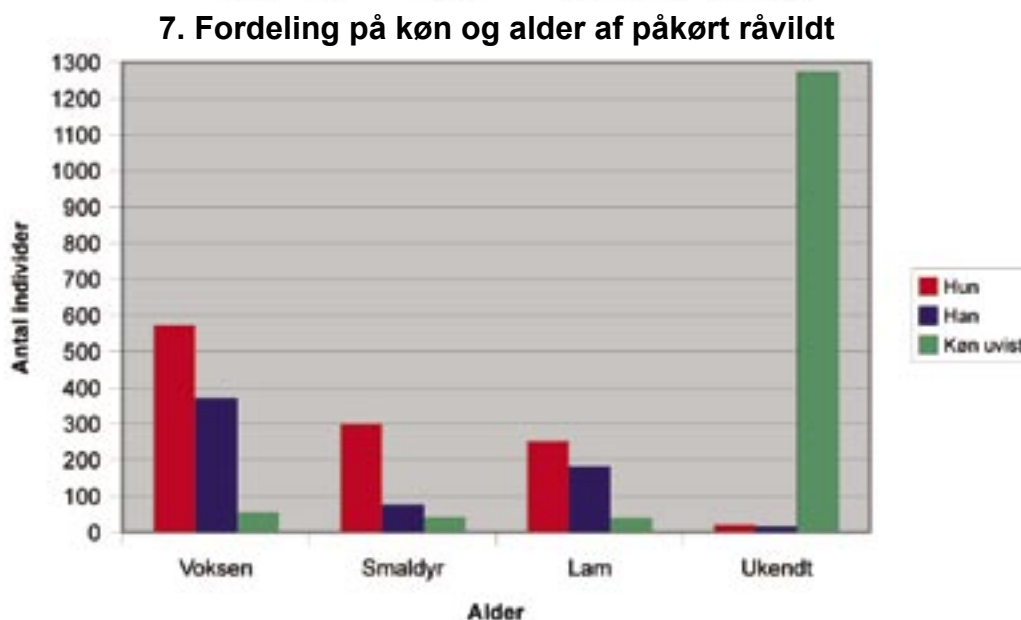

Solopgangstid er i store dele af året sammenfaldende med det tidsrum, hvori råvildtet påkøres om morgenen. Ligeledes er solnedgang og efterfølgende tussmørke store dele af året sammenfaldende med tidsrummet, hvor antallet af påkørsler stiger.

Et stykke råvildt fouragerer mellem 10 og 20 gange i døgnet afhængigt af årstiden. Det er dog forventeligt, at fødesøgningen foregår andre steder i døgnet lyse timer end i døgnet mørke timer. Således vil det være forventeligt, at råvildtet i ly af mørket vil føle sig trygt ved at trække ud af skoven, for at søge føde på tilstødende marker. Derved vil vildtets færden i de mørke timer betyde en større risiko for påkørsel.

4.2.2. Hvilket råvildt påkøres?

Figur 7 viser fordelingen på køn og alder for det råvildt, der er eftersøgt i forbindelse med påkørsler. I 44% af tilfældene var kønnet indrapporteret som værende ukendt. I ganske få tilfælde (36) var alderen ukendt, men kønnet kendt. I de fleste tilfælde, hvor kønnet er ukendt, skyldes det, at eftersøgningen har været negativ.

I 64% af de tilfælde, hvor kønnet er kendt, var der tale om et hundyr (en rå). Det må således forventes, at 2/3 af det råvildt, som påkøres, er hundyr. I 53% af de tilfælde, hvor alderen var kendt, var der tale om et voksent dyr. Aldersangivelsen på det trafikdræbte råvildt er dog relativ usikker. Det lader sig umiddelbart let afgøre, om der er tale om et ældre dyr eller et helt ungt dyr. Dog opereres der også med kategorien smaldyr.

Det er ikke altid let at fastslå, hvorvidt man i november måned står overfor et smaldyr eller en rå. Ligeledes er det et spørgsmål om definition, hvorvidt lammet fra året før, som påkøres i april / maj stadig er et lam eller er blevet et smaldyr. I jagtsproget findes intet smaldyrsbegreb for handyr. Således vil der i jagtsproget enten være tale om en buk eller et lam. At nogle handyr indrapporteres som værende smaldyr, hænger sammen med, at hundeføreren ofte på tandskiftet og opsatsen er i stand til at vurdere, om der er tale om en et-års buk eller en ældre buk.

5. Jagteftersøgninger

Schweissarbejde er per definition eftersøgning af klovbærende vildt – hvilket vil sige rå-, då- og kronvildt, i mindre grad sikavildt og endnu sjældnere muflon og vildsvin. Det hænder dog, at schweisshundeførere eftersøger andet hårvildt – primært ræv. I det følgende fokuseres der på rå-, då- og kronvildt. Sikavildt er udeladt, idet der kun blev nedlagt 348 stk. sikavildt i sæsonen, hvoraf 228 var i Århus amt.

5.1. Eftersøgninger i forhold til vildtudbytte

Tabel 4 viser den procentvise amtslige fordeling af eftersøgninger i forhold til udbyttet af de enkelte arter.

Tabel 4: Amtsvise %-vise jagteftersøgninger af udbyttet 2004/05

Amt	Total	Råvildt	Kronvildt	Dåvildt
Københavns Amt	3%	7%	2%	1%
Frederiksborg Amt	3%	3%	-	4%
Roskilde Amt	5%	5%	-	9%
Vestsjællands Amt	4%	3%	6%	13%
Storstrøms Amt	4%	3%	-	8%
Bornholms Amt	3%	3%	-	-
Fyns Amt	3%	2%	-	3%
Sønderjyllands Amt	5%	5%	31%	17%
Ribe Amt	7%	7%	14%	5%
Vejle Amt	6%	5%	31%	4%
Ringkøbing Amt	9%	7%	16%	15%
Århus Amt	7%	5%	21%	11%
Viborg Amt	6%	6%	12%	4%
Nordjyllands Amt	6%	6%	16%	7%
Hele landet	5%	5%	16%	6%

Det ses, at der er relativ stor forskel på, hvor stor en del af udbyttet der eftersøges, dels mellem amter dels mellem vildtarter. Ringkøbing Amt ligger klart i spidsen med 9% af det samlede udbytte som eftersøges, men også Ribe og Århus Amter ligger højt. I den anden ende ligger øerne med kun mellem 3% og 5% af udbyttet.

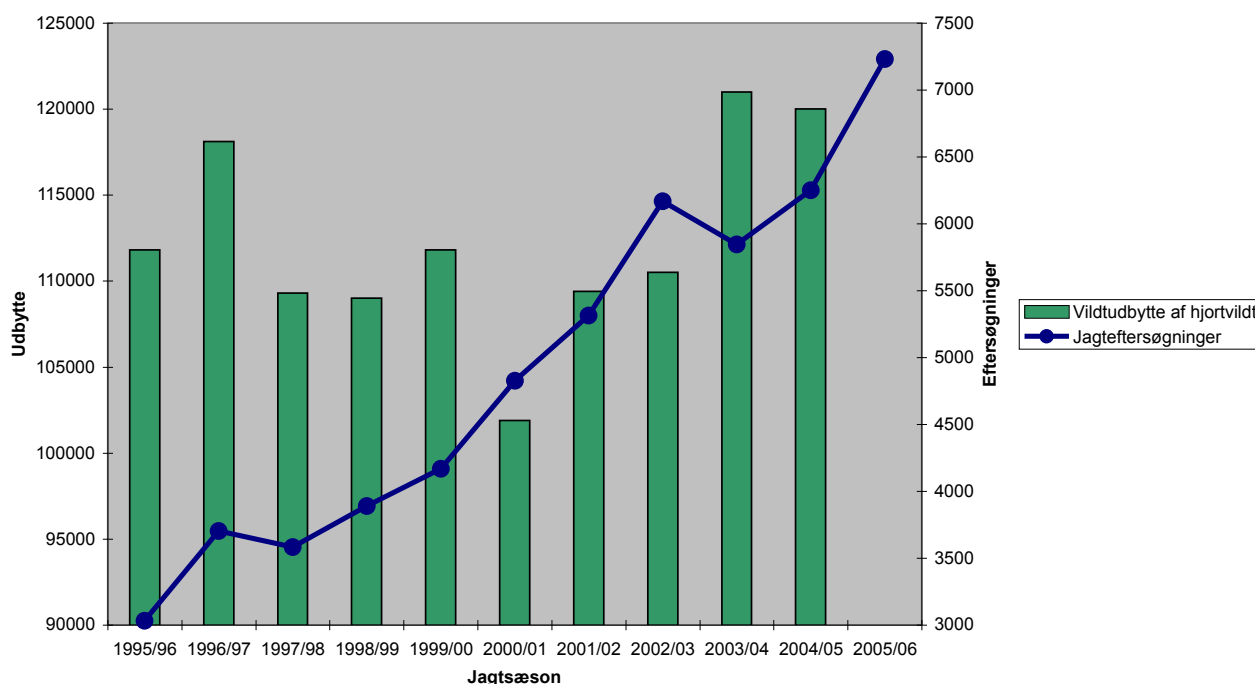
Der er også klar tendens til, at kronvildt er den vildtart, som eftersøges mest i forhold til udbyttet. På landsplan eftersøges 16% af kronvildtet. I nogle amter ser det ud til, at op mod hvert tredje stykke kronvildt eftersøges – disse tal er formentligt udtryk for, at nogle hundeførere i Sønderjylland og Vejle Amter eftersøger en del kronvildt, men ikke nødvendigvis i deres bopælsamt. Således grænser begge amter op til andre amter med et væsentligt større kronvildtudbytte (Ribe henholdsvis Ringkøbing Amter).

Råvildtet eftersøges også forskelligt fra amt til amt. Således eftersøges kun 2% af udbyttet i Fyns Amt og 3% af udbyttet på Bornholm og på Vest- og Sydsjælland. I flere jyske amter eftersøges 6-7% af råvildtudbyttet.

Ser man på dåvildtet, eftersøges en beskedent andel på Fyn, samt i Viborg, Vejle og Ribe Amter. Til gengæld er der en stor eftersøgningsandel på dåvildt i Vestsjællands, Ringkøbing og Sønderjyllands Amter. I Københavns Amt eftersøges 1% af dåvildtudbyttet på trods af, at der faktisk nedlagdes 613 stykker dåvildt i 2004/05. Dåvildtafskydningen i Københavns Amt, som fremgår af vildtudbyttestatistikken, foregår dog langt overvejende på Skov- og Naturstyrelsens delvist hegnede areal på Vestamager. Afskydningen her er ikke sammenlignelig med forhold under normal jagt.

Figur 8 viser hjortevildtudbytte i forhold til mængden af hjortevildteftersøgninger fra midten af 1990'erne til nu. Som det ses, har hjortevildtudbyttet været temmelig jævnt fordelt i perioden. Til gengæld er antallet af jagteftersøgninger mere end fordoblet på de 10 år.

8. Hjortevildtudbytte og jagteftersøgninger

5.2. Jagteftersøgninger generelt

5.2.1 Anden mands jord

Den legitimerede schweisshundefører har ret til at eftersøge på anden mands jord. I 2.664 tilfælde gjorde hundeførerne brug af dette privilegium. Det betyder, at hver tredje eftersøgte dyr var gået over til naboen.

5.2.2 Selv ledt først

Desværre har jægerne selv været ved at eftersøge i 2.596 tilfælde, førend den legitimerede schweisshundefører er blevet tilkaldt. Det er mere end i hvert tredje tilfælde. Det er ærgerligt! Eftersøgningen vanskeliggøres betragteligt, hvis dyret først er blevet rejst fra sit første sårleje. Det betyder, at eftersøgningen bliver mere tidskrævende end nødvendigt. Samtidigt nedsættes chancen for at finde dyret betragteligt. Således endte 47% af eftersøgningerne positivt, hvis jægerne selv havde ledt først – men 56% af eftersøgningerne endte positivt, i det tilfælde hvor eftersøgningen var overladt til en schweisshundefører straks. Det er ærgerligt for jægeren, at han selv spolerer muligheden for at dyret kan findes – men det er det anskudte vildt, som betaler den høje pris ved at gå en kummerlig og formodentlig pinefuld død i møde.

5.2.3 Jagtdeltagelse

Schweisshundeføreren var selv tilstede på jagten, hvor eftersøgning blev påkrævet, i 14% af tilfældene. I langt de fleste tilfælde er det situationer, hvor schweisshundeføreren er inviteret med for at tage hånd om eventuelle eftersøgninger i forbindelse med en større selskabsjagt. Langt det mest almindelige er dog stadig, at schweisshundeføreren rekvireres, når eftersøgningsbehovet opstår.

5.2.4 Kontroleftersøgninger

En kontroleftersøgning opstår i det tilfælde, at jægeren har skudt til et stykke vildt, men ikke kan finde tegn på anskydning. Mange jægere er så ansvarsbeviste, at de alligevel rekvirerer en schweisshund. Det er afgjort det eneste rigtige at gøre, hvis man er det mindste i tvivl om resultatet af skuddet. 2.531 eftersøgninger (i alt 35% af alle jagteftersøgninger) opstod på den måde i jagtsæsonen 2005/06. I mere end hvert tredje tilfælde (38% af alle

kontroleftersøgninger) kunne schweishundeføreren konstatere, at dyret var ramt. 25% af alle kontroleftersøgninger endte med en positiv eftersøgning!

5.3. Behov for eftersøgning

Behovet for en eftersøgning kan opstå i flere situationer. Det er en fejl at tro, at en eftersøgning er identisk med en anskydning. Mange eftersøgninger foregår på dyr, som ligger forendt indenfor ganske kort afstand, ofte med en dødelig kugle i hjerte/lungeregionen.

Umiddelbart er der fire situationer, hvor et eftersøgningsbehov opstår:

Regulær og entydig anskydning

Det kan være situationer, hvor jægeren under dyrets flugt iagttager, at dyret er anskudt. Det vil dog typisk være situationer, hvor jægeren ved undersøgelse af anskudsstedet finder tegn på anskydning, f.eks. waidindhold, hår, rørknogler fra løbene eller tænder. Tolkning af anskudssteder er en essentiel del af jægerhåndværket.

Formodet anskydning

Det kan være situationer, hvor jægeren synes, at se dyret flygte anskudt fra anskudsstedet. Det kan også være situationer, hvor manglende rutine gør, at man fejlfortolker situationen. Det er ikke ualmindeligt, at et stykke råvildt kan tilbagelægge 50-100 meter, før det falder, selv ved en perfekt blodkugle. Sådanne dyr kan være umulige at finde uden assistance fra en hund – men der er ikke tale om en anskydning.

Usikkerhed omkring hvorledes den opståede situation håndteres

Det er ikke altid lige let efter skudafgivelse at være sikker på, hvad der skete. Dyret kan være forsvundet ind i en tykning lige efter skuddet. Det kan også være, at man ikke selv med sikkerhed kan finde anskudsstedet. En anden ting, der kan være med til at gøre jægeren usikker, er rød/grøn farveblindhed. Hvis man har svært ved at skelne rødt fra grønt, kan det være en umulig opgave at konstatere – for andre – tydelige tegn på anskydning.

Dyret er flygtet ind til naboen

Som tidligere nævnt kan et stykke hjortevildt tilbagelægge en vis strækning, før dyret endeligt forender af iltmanglen til hjernen. Dyret er reelt set dødt, men flygter på den ilt, som er i blodbanen før skuddet. Herved kan dyret flygte over skel. En jæger har ikke adgang til anden mands jord, mens en legitimeret schweisshundefører må eftersøge på anden mands areal. Derfor kan schweisshundeføreren rekvireres, så jægeren kan få vished for, at vildtet er forendt. Vildtet tilfalder altid den jagtberettigede på det areal, hvor det forender.

Tyske erfaringer peger på, at hvert 10. skud til klovbærende vildt rettelig bør afstedkomme en eftersøgning. I Tyskland udgør råvildt omkring 60% af det samlede udbytte af klovbærende vildtarter. De resterende 40% er større og dermed mere skudstærke vildtarter, som kronvildt og i særdeleshed vildsvin. Disse vildtarter er ikke alene mere skudstærke – hvorfor de lettere tilbagelægger en større flugtstrækning end råvildt, før de forender. De større klovbærende vildtarter jages også i en del tilfælde ved jagtformer, hvor anskydningsrisikoen er større – her tænkes særligt på jagtformer, hvor vildtet beskydes i bevægelse (drivjagt m.v.).

På trods af, at der er nogle åbenlyse forskelle mellem jagt i Tyskland og i Danmark – er der ingen tvivl om, at man i Danmark kan blive bedre til at bruge schweisshundene, og derved lade tvivlen komme vildtet til gode.

Der bør derfor altid tilkaldes en legitimeret schweisshund, når man som jæger har afgivet et skud, og man er det mindste i tvivl om resultatet, eller hvis man er sikker på, at der er tale om en anskydning.

I det følgende vil nøgletal for råvildteftersøgninger samt då- og kronvildteftersøgningerne i jagtsæsonen 2005/06 blive præsenteret. Derefter vil fordelingen af eftersøgninger blive diskuteret.

5.4. Råvildteftersøgninger

Råvildtet har delt jagttid i Danmark. Således må råbuk jages med riffel i forsommeren i perioden 16. maj til og med 15. juli. Jagten her foregår primært som pürsch- og anstandsagt. Alt råvildt er jagtbart i perioden 1. oktober til og med 15. januar. I den periode må råvildt jages med riffel og hagl. Efterårsjagt på råvildt med riffel foregår som enmandsagt i form af pürsch- og anstandsagt, og som selskabsagt i form af tryk- og drivagt. Hagljagt på råvildt foregår så godt som altid i form af selskabsjagter med drivende hunde m.v.

I det følgende vil råvildteftersøgningerne derfor blive inddelt i tre grupper: Bukkejagt, efterårsjagt med riffel og hagljagt.

Råvildt må i begge jagtsæsoner jages med bue. I jagtsæsonen 2005/06 havde de legitimerede schweisshundeførere dog kun 31 buejagteftersøgninger, hvorfor de ikke vil blive behandlet nærmere.

5.4.1 Bukkejagteftersøgninger

Bukkejagten to måneder er schweisshundeførernes travleste tid. I bukkejagten 2005 var der i alt 3.116 jagteftersøgninger, hvilket udgør 43% af alle jagteftersøgninger i sæsonen 2005/06. Der er dog en vis lokal variation – således udgør bukkejagteftersøgningerne mere end 60% af samtlige jagteftersøgninger i Fyns og Storstrøms Amter, i Ribe og Ringkøbing Amter udgør disse eftersøgninger kun 36% af alle jagteftersøgninger.

Schweisshundeføreren bliver ofte tilkaldt hurtigst muligt, og 69% af alle bukkejagteftersøgninger foregår da også på spor, der er yngre end 5 timer. Bukke tilbagelægger sjældent store afstande før de sætter sig i sårleje, og hvis jægeren ikke selv iværksætter en eftersøgning eller på anden vis får bukken rejst fra det første sårleje, er sporet sjældent langt – ved 37% af bukkejagteftersøgningerne er sporet under 200 meter.

Bukkejægeren tilstræber normalt at skyde bukken på bladet – i hjerte og lungerne. I 18% af de tilfælde hvor schweishundeførerne tilkaldes, er bukken også truffet her. Det er dog ikke ualmindeligt, at kuglen træffer bagved det ønskede træfområde – i lever/waid. Det er tilfældet ved 17% af bukkejagt eftersøgningerne. En hyppig anskydning er, at skuddet træffer under det ønskede sigtepunkt, herved træffes forløbet. 13% af de eftersøgninger, schweishundene har på bukke, er på forløbsanskydninger. I 17% af tilfældene har jægeren skudt helt forbi!

5.4.2 Efterårsjagt med riffel

Eftersøgning på efterårsråvildt skudt med riffel er i vise egne nærmest en kuriositet. Således udgør denne type eftersøgninger kun 6%, 8% og 9% af alle jagteftersøgninger i henholdsvis Bornholms, Sønderjyllands og Ringkøbings Amter. Derimod udgør denne eftersøgningstype op mod en tredjedel af alle jagteftersøgninger i Roskilde og Vestsjællands Amter.

Der er ikke den store forskel mellem bukkejagteftersøgningerne og efterårseftersøgning på råvildt skudt med riffel. Der er dog en tendens til, at sporene er længere ved efterårsjagten. Det skyldes formodentlig dels, at råvildtet ikke bliver så svækket af skuddet om efteråret, hvor kulden hurtigt standser en eventuel blødning, dels at råvildtet om efteråret i større grad jages ved selskabsjagter, hvor vildtet er i bevægelse før skudafgivelsen. Derved vil vildtet søge længere væk fra anskudsstedet, før det føler sig trygt og sætter sig i sårleje.

5.4.3 Hagljagt

Der er stor lokal variation omkring hvor meget råvildt, der beskydes med hagl rundt om i landet. Det slår selvfølgelig også igennem på mængden af hagleftersøgninger i de enkelte amter. På Bornholm udgør hagleftersøgninger 54% af alle jagteftersøgninger, men også Sønderjylland med 39% har en stor andel af hagleftersøgninger i forhold til totalmængden af jagteftersøgninger. Derimod er hagleftersøgninger sjældne på Sjælland. I Vestsjælland er 9%, i Roskilde 6% og i Storstrøm 4% af

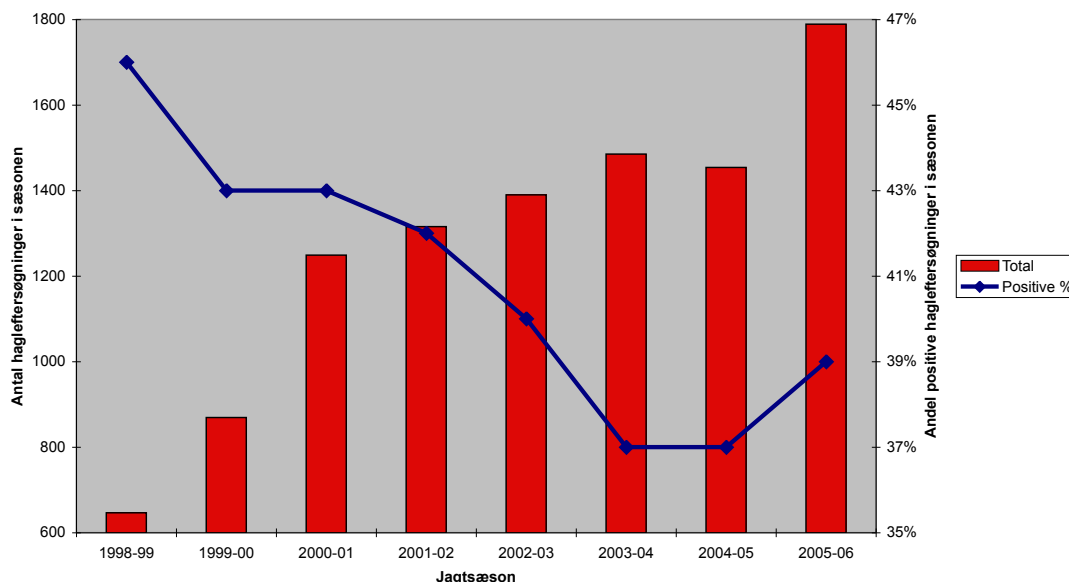

alle jagteftersøgninger hagleftersøgninger. Frederiksborg og i særdeleshed Københavns Amter er dog undtagelser med henholdsvis 19% og 40% hagleftersøgninger af alle jagteftersøgninger. Det skyldes formentligt, at der er tale om store statskovsarealer, hvor der traditionelt drives hagljagt om efteråret, bl.a. af sikkerhedshensyn i de tæt befolkede områder i hovedstadsregionen.

Hagleftersøgninger er generelt svære. Det skyldes i første omgang, at vildtet oftest jages med drivende hunde. Derved vil vildtet flygte langt, før det sætter sig i sårleje. Samtidig giver haglskud sjældent store åbne sår, hvorfor det kan være svært i det hele taget at konstatere, om dyret er ramt. For hundeføreren er det svært under eftersøgningen at kontrollere, hvorvidt hunden rent faktisk arbejder på det rigtige dyr.

Figur 9 viser antallet af hagleftersøgninger siden slutningen af 90'erne. Som det ses, har der været en stigning i antallet af hagleftersøgninger. Det ses dog også, at succesraten er faldet i stort set samme takt. Det må opfattes som et tydeligt tegn på, at jægerne er blevet bedre til at lade tvivlen komme vildtet til gode. Når flere dyr eftersøges, vil det være naturligt, at der opstår flere kontroleftersøgninger og vanskelige eftersøgninger. Herved vil succesraten naturligt falde.

9. Hagleftersøgninger og succesrate

5.5. Dåvildteftersøgninger

Dåvildt er ikke en vildtart, der eftersøges meget i Danmark. Der var kun 225 dåvildteftersøgninger i 2005/06. Heraf var 65 eftersøgninger i Storstrøms Amt. Ifølge DMU's faglige rapport nr. 512 nedlægges 71,6% af dåvildtudbyttet på den frie vildtbane, når der ses bort fra Københavns Amt.

5.6. Kronvildteftersøgninger

Der blev i sæsonen 2005/06 eftersøgt i alt 843 stykker kronvildt. 36% af alle kronvildteftersøgninger foregik i Ringkøbing Amt – men også Ribe, Nordjyllands og Århus Amter har en hel del kronvildteftersøgninger. Kronvildtbestanden på øerne er meget lille, hvorfor der naturligt næsten ikke forekommer kronvildteftersøgninger på øerne (i alt 6 stykker kronvildt er eftersøgt af hundeførere bosiddende på øerne). Ifølge DMU's faglige rapport nr. 512 nedlægges 83,5% af kronvildtet på den frie vildtbane.

Ifølge Skov- og Naturstyrelsens opgørelser nedlægges knap 20% af det årlige kronvildtudbytte på statens arealer. På statens jagter er det reglen, at alle skud, der ikke resulterer i et umiddelbart forendt stykke vildt, eftersøges af en legitimeret hundefører.

5.7. Hvorfor eftersøger vi det, vi gør?

I dette afsnit ses der nærmere på fordelingen af eftersøgninger samt eftersøgningsandel i forhold til udbyttet, som har været beskrevet i det foregående. I afsnit 5.8 vil denne fordeling af eftersøgninger blive diskuteret mere indgående.

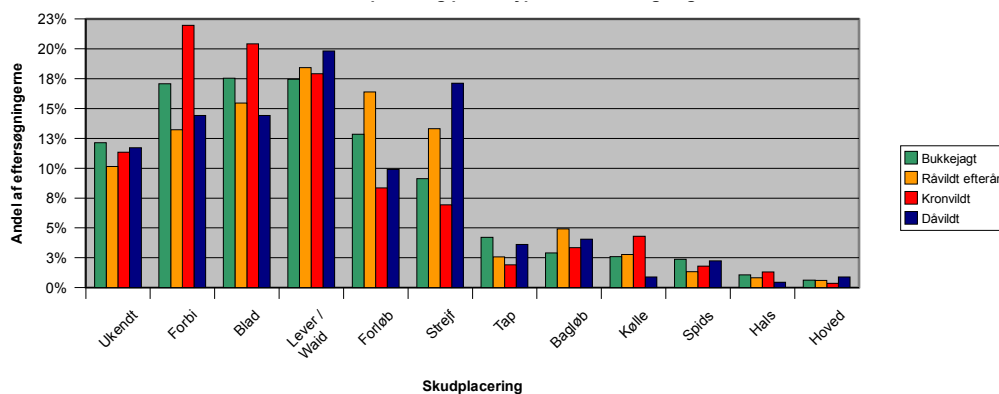
Som diskussionsgrundlag anvendes i afsnit 5.7 og 5.8 ”Faglig rapport fra DMU nr. 152” (om rådyrjagt i jagtsæsonen 1993/94) og ”Faglig rapport fra DMU nr. 512” (om jagt på større hjortevildtarter i Danmark i sæsonen 2001/02). Ligeledes anvendes den norske undersøgelse ”Bedre Hjortejagt 2003”, som er udarbejdet af Norges Jeger og Fiskeforbund i Møre og Romsdal Fylke maj 2004.

5.7.1 Anskydningfordelingen

Som nævnt i afsnit 5.3 kan der være flere grunde til, at en jæger vælger at rekvirere en schweisshund. Ved den mindste tvivl om skæbnen for at stykke påskudt vildt, bør vildtet etisk set altid betragtes som ramt og derfor eftersøges. Den gældende lovgivning byder, at hvis hjortevildt med sikkerhed er anskudt, skal det eftersøges af en ekvipage, som har fået 1. præmie på en anerkendt 400m / 20 timers schweissprøve eller af en legitimeret schweisshundefører, hvis vildtet ikke er fundet indenfor 6 dagtimer efter anskydningen. Vildtforvaltningsrådet og Schweissudvalget arbejder for en stramning på dette felt.

10. Skudplacering på fire typer riffeftersøgninger

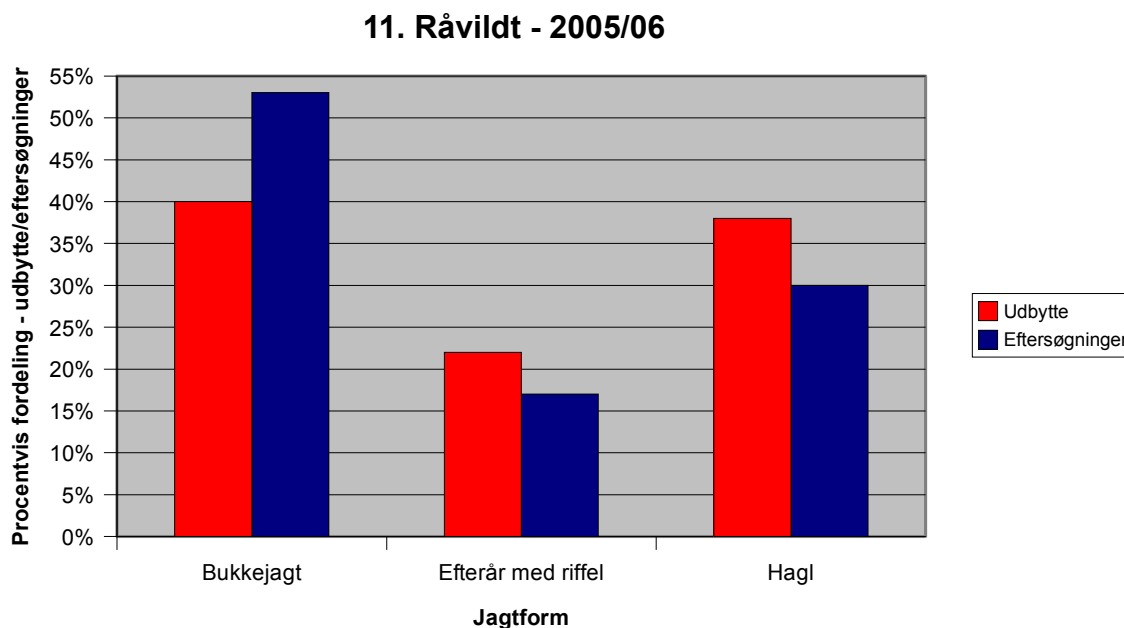
Af figur 10 ses skudplaceringen på de riffeljagteftersøgninger, som de legitimerede schweisshundeførere blev rekvireret til i sæsonen 2005/06. I de situationer, hvor dyret findes, er skudplaceringen naturligvis eksakt. Men i de tilfælde hvor dyret ikke findes, vil skudplaceringen være udtryk for schweisshundeførerens kvalificerede skøn.

Det ses, at bladskud optræder hyppigt – ligesom der er en stor andel af lever-/waidskud – af hvilke dyret i en del tilfælde også er forendt indenfor kort afstand. En hel del eftersøgninger foregår også på rene forbiskud. Det ses, at forløbsanskydninger optræder hyppigt i særdeleshed på råvildt, men i mindre grad på de større hjortearter. Forklaringen herpå er formentlig, at afstanden mellem det perfekte bladskud og forløbsskuddet ikke er specielt stor på et stykke råvildt.

Det er interessant at bemærke, at der tilsyneladende ikke er den store forskel mellem de fire typer riffeljagt – i hvert fald ikke i forhold til skuddets placering på de dyr, som eftersøges. Der er dog nogle indikationer på forskelle, som vil blive behandlet nærmere i afsnit 5.8.

5.7.2 Eftersøgning i forhold til udbytte

Figur 11 viser den procentvise fordeling af råvildtudbyttet og råvildteftersøgningerne i jagtsæsonen 2005/06. Udbyttefordelingen er baseret på DMU's faglige rapport nr. 152. Det ses tydeligt, at der er en klar tendens til, at der eftersøges mest i bukkejagten. Derimod er der ikke så stor tradition for at rekvirere en schweisshund om efteråret, uanset om det drejer sig om råvildt skudt med riffel eller hagl.

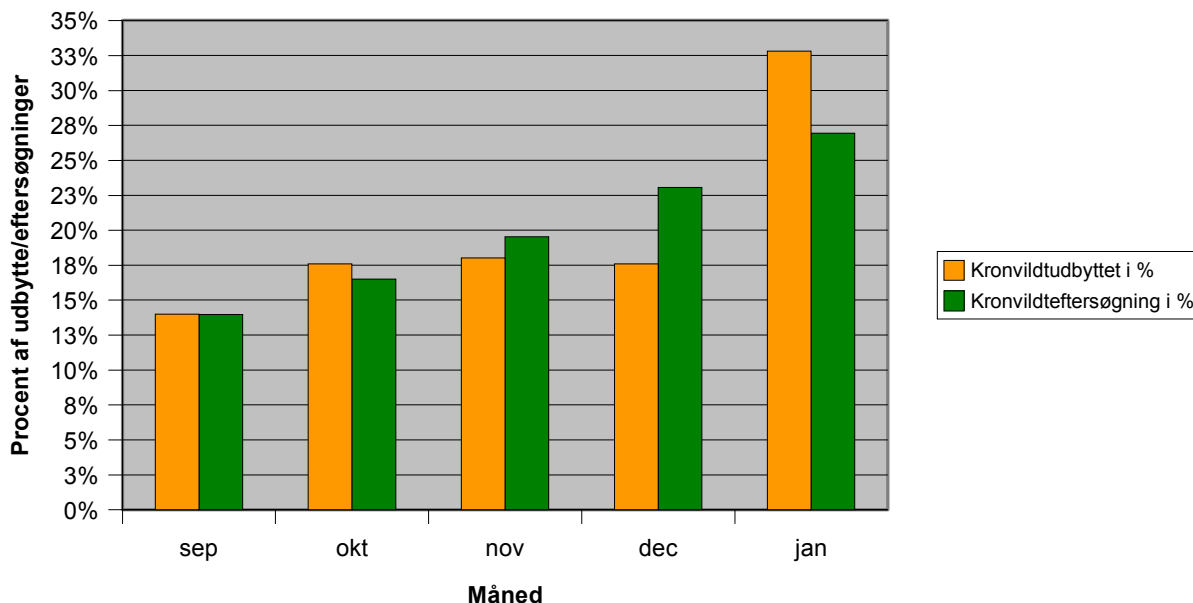
Umiddelbart kan der være flere forklaringer på dette fænomen. Først og fremmest kan fordelingen af råvildtudbyttet være ændret, siden DMU udarbejdede sin rapport. Det er næppe tilfældet, at der er sket større forskydninger i retning af en øget udbytteandel i bukkejagten, da det med den nuværende afskydning vil være biologisk uholdbart, såfremt halvdelen af råvildtudbyttet falder i bukkejagten.

Der kan selvfølgelig være forskel på, hvordan råvildt jages i forskellige landsdele. Der er amter, hvor andelen af råvildteftersøgninger i bukkejagten er forbløffende høj. Således falder 74% og 70% (!) af alle råvildteftersøgninger i Storstrøms henholdsvis Fyns Amt i bukkejagten. Det er næppe biologisk muligt, at en bestand vil kunne holde til, at 3 ud af 4 dyr, der skydes i en bestand, er voksne hanner, når det årlige udtag er så stort, som det er tilfældet med den danske råvildtbestand. Derfor er det ikke realistisk at tro, at eftersøgningsandelen afspejler udbytteandelen. Det er da også langt mere nærliggende at tro, at traditionen for at få eftersøgt er langt større i bukkejagten. Det kan desværre være betinget af, at jægerens interesse for at få fat i dyret er størst, når vildtet har en præstigemæssig værdi (trofæ).

Det er muligt, at en medvirkende faktor er, at råvildtet i efteråret nedlægges på selskabsjagter, hvor der er hunde til stede, som er i stand til at foretage eftersøgningen. I afsnit 5.8.2 diskuteres dette nærmere.

Figur 12 viser kronvildtudbyttet og kronvildteftersøgningerne fordelt på måneder. Det ses, at andelen af udbyttet og eftersøgninger følges ad i kronvildtets jagttid. Det ses endda, at der ikke er tendens til, at der skal eftersøges forholdsvis mere i hjortejagten (september) end i den øvrige jagtsæson. Dette kan formentlig forklares ved, at kronvildt i kraft af sin størrelse repræsenterer en stor kødmæssig værdi.

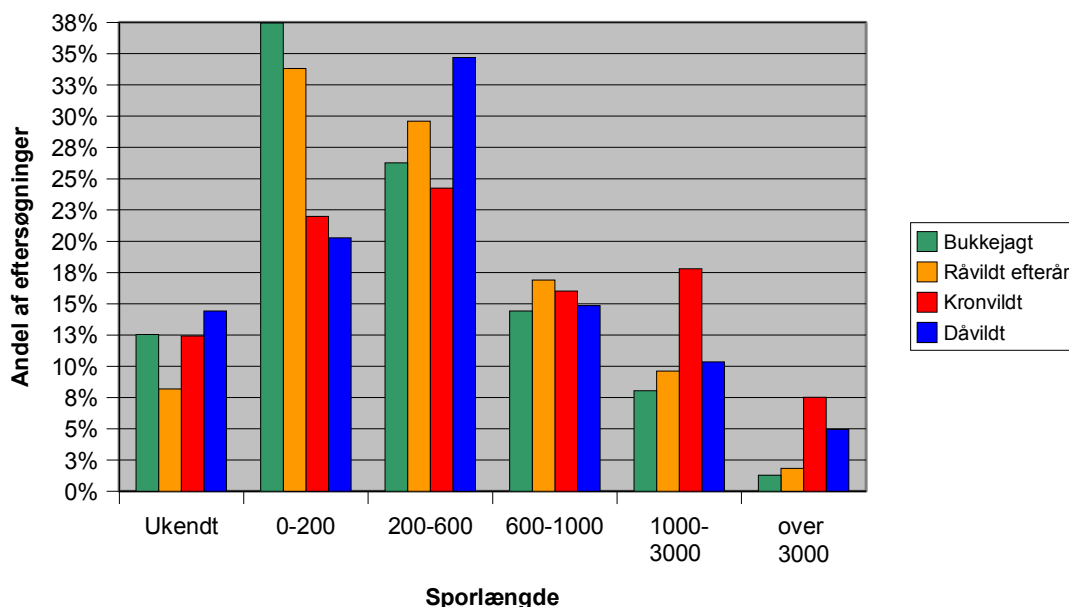
12. Kronvildtudbytte og -eftersøgninger procentvis fordelt på måneder

5.7.3 Sporlængde og alder

Figur 13 viser fordeling af sporlængden på eftersøgningstyperne. Det fremgår, at en meget stor del af eftersøgningerne har sporlængder på under 600 meter. Eftersøgninger på især kronvildt kan relativt ofte have et meget længere spor. Det er i en vis udstrækning udtryk for, at kronvildt er mere skudstærkt end råvildt. Men også vildtets levevis spiller en rolle for, hvor langt vildtet flygter efter anskudning. Et stykke råvildt vil selv hårdt presset nødtigt søge ud af sin naturlige home range. Kronvildtet er ikke så stedfast og vandrer naturligt over langt større afstande end råvildtet. Derfor ligger det i kronvildtets natur at flygte længere end råvildt.

13. Sporlængde for fire forskellige typer af rifteftersøgninger

Langt de fleste jægere ved, at det er vigtigt at tilkalde schweisshundeføreren så hurtigt som muligt. Det skyldes ikke, at eftersøgningerne nødvendigvis skal foretages hurtigst muligt. Men det er vigtigt, at schweisshundeføreren har en reel mulighed for at planlægge eftersøgningen. Planlægningen skal naturligvis ske med skyldig respekt til arbejdsgiver og familie, men for en række eftersøgningstyper kan det ofte være en fordel at give dyret ro noget tid, inden eftersøgningen iværksættes.

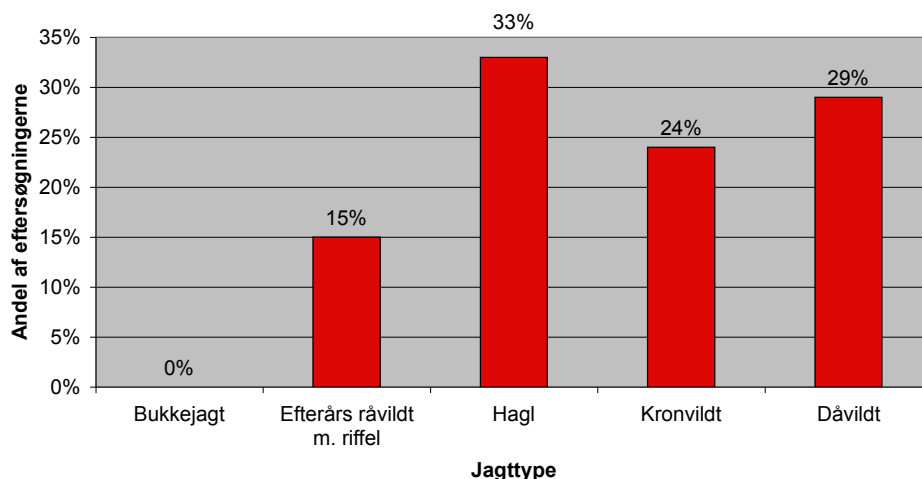

Under 10% af alle eftersøgninger foretages mere end 10 timer efter påskydning. Der er dog en klar tendens til, at kronvildt eftersøges på ældre spor end råvildt. Det skyldes primært, at det i mange tilfælde er at foretrække. Kronvildt færdes ofte i rudler (flokke). Forskellen mellem færten af det anskudte dyr og de friske dyr står tydeligere, hvis der er gået et stykke tid, før eftersøgningen påbegyndes. Ligeledes vil det ofte afkorte hetzlængden, hvis dyret har fået tid til at sidde i sårlejet og blive svækket af anskydningen.

5.7.4 Jagtdeltagelse

Figur 14 viser andelen af eftersøgninger, hvor schweishundeføreren var til stede på jagten, hvor eftersøgningsbehovet opstod. Som det ses, sker dette så godt som aldrig i bukkejagten (det var kun tilfældet 14 gange i 2005). Det er til gengæld meget hyppigt ved jagt på større hjortevildt og ved hagljagt.

14. Andel af eftersøgninger, hvor schweishundeføreren selv deltog i jagten

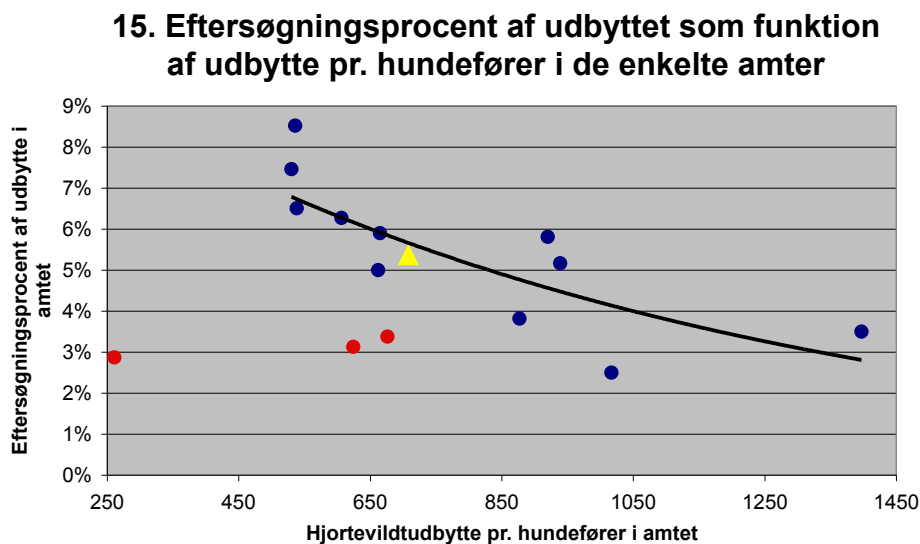
På Skov- og Naturstyrelsens selskabsjagter har det længe været kutyme, at der deltager en legitimeret schweishundefører på selve jagten, og at denne har ansvar for at eftersøge alt påskudt vildt, som ikke umiddelbart leveres. Denne praksis bliver da også mere og mere udbredt på jagtforeningsjagter, herregårdsjagter og konsortiejagter.

5.8 Eftersøges der nok?

I det foregående er jagteftersøgningerne i sæsonen 2005/06 søgt beskrevet i en fakta-baseret form, der bl.a. viser om fordelingen af eftersøgninger. En række oplysninger lægger op til en diskussion af årsagerne: Hvorfor ser fordelingen af jagteftersøgninger ud, som den er beskrevet ovenfor? Her er der nogle forhold vi har konkret viden om. Der er imidlertid andre områder, hvor den konkrete viden er mindre. Denne rapport's forfatter finder, at både schweishundeførere og jægere kan have glæde af at drøfte eftersøgningernes mønster for at udveksle erfaringer og derigennem forhåbentligt at sikre kvalificerede eftersøgninger i alle situationer. Afsnit 5.8. skal derfor opfattes som et debatoplæg, som er baseret på forfatterens personlige opfattelser.

5.8.1 Kapacitet

Figur 15 viser den eftersøgningsandel af vildtudbytte i forhold til det amtslige vildtudbytte pr. hundefører i det enkelte amt. Landsgennemsnittet er vist med den gule trekant.

Københavns og Frederiksborg Amter samt Bornholms Regionskommune er markeret med rødt. Disse tre regioner adskiller sig markant fra det øvrige Danmark, når det drejer sig om jagt. Således nedlægges der mere end dobbelt så meget hjortevildt pr. areal på Bornholm end noget andet sted i landet. De to hovedstadsamter er begge domineret af et stort bebygget areal. Desuden udgør statsskowsarealet en meget betragtelig del af det samlede jagtbare areal i disse amter. Således udgør statsskovene 17% og 18% af det samlede areal. På statsskowsaralerne er jagttrykket normalt væsentligt mindre end på det øvrige jagtbare areal. I de to hovedstadsamter udgør trafikeftersøgningerne da også størstedelen af schweisshundeførernes opgaver.

For de øvrige 11 amter er tendensen klar – jo større udbytte i amtet pr. legitimeret hundefører bosiddende i amtet, desto mindre andel af udbyttet eftersøges! Den nærliggende fortolkning af denne sammenhæng må nødvendigvis være, at der kan være tale om spørgsmål om kapacitet. Det kan forklares med, at der måske ligger en mentalbarriere blandt jægere overfor at skulle rekvirere en hundefører, hvis han bor langt væk. Endvidere kan frygten for at ulejlige hundeføreren med en ”bagatel” formodentligt få nogle til at afholde sig fra at rekvirere en schweisshundefører, hvis denne kommer ”langvejs fra”. Denne ”bagatel” kan dog sagtens vise sig at være en grim anskydning, når schweisshundeføreren kommer frem.

Et eventuelt kapacitetsproblem kan dog ikke afhjælpes ved ukritisk at optage flere hundeførere i registret. Det er afgørende, at kvaliteten af registret ikke svækkes. Der skal derfor være ligeligt fokus på kvalitet og kvantitet.

Når mængden af jagteftersøgninger er fordoblet fra 1990’erne til nu, skyldes det, at jægerne ved, at det nytter at rekvirere en schweisshundefører. De eftersøgningstyper som tidligere har været affærdiget som umulige, kan i flere tilfælde være rutineeftersøgninger for de fleste hundeførere. Her tænkes specifikt på forløbsanskydninger. Denne udvikling er et klart udtryk for, at de legitimerede schweisshundeførere er blevet bedre.

Det er Schweissregistrets målsætning, at ingen skal ”gå” forgæves efter en legitimeret schweisshundefører. Der kan dog være tale om, at rekvirenten i visse situationer må væbne sig med tålmodighed, før hundeføreren kan nå frem.

5.8.2 Jægerens egne hunde

Mange jægere har stor tiltro til deres egne jagthunde. Det er da heller ikke ualmindeligt, at en skarp drivende hund tager et løbskudt stykke råvildt, hvis den kommer over det under selve jagten. Desuden må det forventes, at en del af de banale eftersøgninger, som bladskud, lettere udredes på en selskabsjagt, hvor der ofte er flere jagthunde til stede. Endvidere sker det at sideposten ser det påskudte vildt forende, eller der kan være en anden i jagtselskabet, der kan tyde anskudsstedet, og derved selv på betryggende måde kan tage hånd om den opståede situation.

Der er dog to ting, der vidner om, at denne tiltro til egne evner ikke nødvendigvis er det bedste for jægeren og da slet ikke for vildtet! Af figur 10 i afsnit 5.7.1. fremgik skudplaceringen på de fire typer af riffeftersøgninger. Såfremt jægerne skulle være bedre til at tage sig af de banale eftersøgninger, hvor vildtet ligger forendt inden for kort afstand, burde andelen af bladskud og lever/waidskud som eftersøges af legitimerede schweishundeførere være væsentligt mindre på efterårsjagterne. Det ses dog, at der er næsten lige så mange bladskud blandt de råvildteftersøgninger, der opstår på riffeljagt om efteråret, som under bukkejagten.

Som nævnt i 5.2.2 har jægerne selv været i gang med at lede – i mange tilfælde også med egne hunde – i mere end hvert tredje tilfælde. Dette kan ofte tendere til en katastrofe for vildtet, som derved i mange tilfælde udsættes for unødigt lidelse. Som tidligere nævnt nedsættes muligheden for at finde dyret markant ved visse anskudningstyper, hvis jægerne først har forsøgt eftersøgning på egen hånd.

Helt konkret viser indrapporteringerne over de sidste 5 år, at schweishundeførerne finder 79% af alle forløbsskudte stykker råvildt, hvis disse får opgaven fra start. Hvis jægerne først selv har ledt, nedsættes succesraten til 59%. På baggrund af indrapporteringerne er det ikke muligt at anslå tidsforbruget pr. eftersøgning. Det er dog et faktum, at sporene ved eftersøgninger, hvor jægerens først selv har eftersøgt, er længere og sværere. Derved vil

tidsforbruget på en eftersøgning, hvor jægerne selv har forsøgt sig, overstige tidsforbruget ved andre eftersøgninger. En eftersøgning, der burde tage en lille time, kan i sådanne tilfælde tage en hel dag! Her er det vigtigt at erindre om, at schweishundeføreren eftersøger i sin fritid. Den unødige ekstra tid går således fra hundeførerens familie og arbejde – men i høj grad også fra andre jægere, som også står og har brug for en schweishund.

5.8.3 Selskabsjagter

Når jægere går på selskabsjagt, vil de uundgåeligt påvirke hinanden indbyrdes. Denne sociale påvirkning jægerne imellem kan måske være med til at forklare, hvorfor schweishundeførerne bliver brugt så forholdsmæssigt lidt på efterårsråvildtjagterne.

Den norske undersøgelse, som er omtalt under afsnit 5.7, viste klart, at der opstod flere anskydninger på selskabsjagt end på anstands- og pürschjagt. I første omgang vil dyr, som beskydes under enkeltmandsjagt typisk være i ro, og der findes næppe jagtformer, der reducerer risikoen for anskydning mere end pürsch- og anstandsjagt. Vildt, der skydes på selskabsjagt, vil ofte være stresset og i bevægelse. Det giver alt andet lige mere stressede skudsituationer. Den norske undersøgelse konkluderede dog, at en meget væsentlig faktor var, at jægere på selskabsjagter tog større chancer, end når de jagede alene. Herved opstod flere anskydninger som en kombineret effekt af stressede skudsituationer og større risikovillighed.

Det er næppe sandsynligt, at schweishundeførere er til stede på 33% af alle jagter, hvor der skydes råvildt med hagl. Der er heller intet, der taler for, at der skydes dårligere på jagter, hvor schweishundeføreren selv deltager. Men som det fremgår af figur 14, er hundeføreren en del af jagten i hvert tredje tilfælde, hvor der eftersøges haglskudt råvildt. Hvorledes potentielle anskydninger håndteres på selskabsjagterne, hvor schweishundeføreren ikke er til stede, vides af gode grunde ikke.

En øget risikovillighed før skuddet, som vist i den norske undersøgelse, vil sandsynligvis også slå igennem efter skuddet. Således kan det forventes, at jægerne på selskabsjagter er knap så ansvarsbevidste, når vildtet skal eftersøges.

Hvis blot én enkelt jæger i et jagtselskab ikke erkender situationens alvor eller sine egne begrænsninger, kan der hurtigt iværksættes en alt andet end kvalificeret eftersøgning. Findes vildtet ikke ved denne eftersøgning, vil det formentlig ofte blive konkluderet, at dyret ikke kan findes, og yderligere eftersøgning afblæses.

Endvidere vil jægeren på enkeltmandsjagt, som har afgivet et skud til at stykke vildt, kun skulle overbevise sig selv om, at situationen berettiger til rekvirering af en schweishundefører. Har man som jæger skudt til et stykke vildt på en selskabsjagt, vil man hurtigt ligge under for jagtselskabets vurdering af situationen. I et sådant tilfælde kan det frygtes, at det bliver den laveste fællesnævner, hvad angår jagtetik og moral, der vinder. Mange jægere ønsker formentlig ikke at være til mere ulemphed end nødvendigt.

I de tilfælde hvor en schweishundefører er til stede på jagten, er det givet, at han tager hånd om situationen på bedst mulige måde.

Det skal dog understreges, at jægerne generelt er blevet meget bedre til at erkende eftersøgningsbehovet. Det vidner stigningen i jagteftersøgninger om. Udviklingen ses meget tydeligt i figur 9 i afsnit 5.4.3 for hagleftersøgningernes vedkommende.

5.8.4 Respekten for vildtet

Når det drejer sig om kronvildt, kan det virke overvældende, at 16% af totaludbyttet eftersøges. En nærmere analyse vidner dog om, at det mere er udtryk for ansvarlighed end hyppige anskydninger. Således er knap 40% af eftersøgningerne på skudplaceringer, der ikke er anskydninger. Mere end hver femte eftersøgning er på rene bladkugler, lige som der er mere end 20% af eftersøgningerne som viser sig at være på rene forbiere.

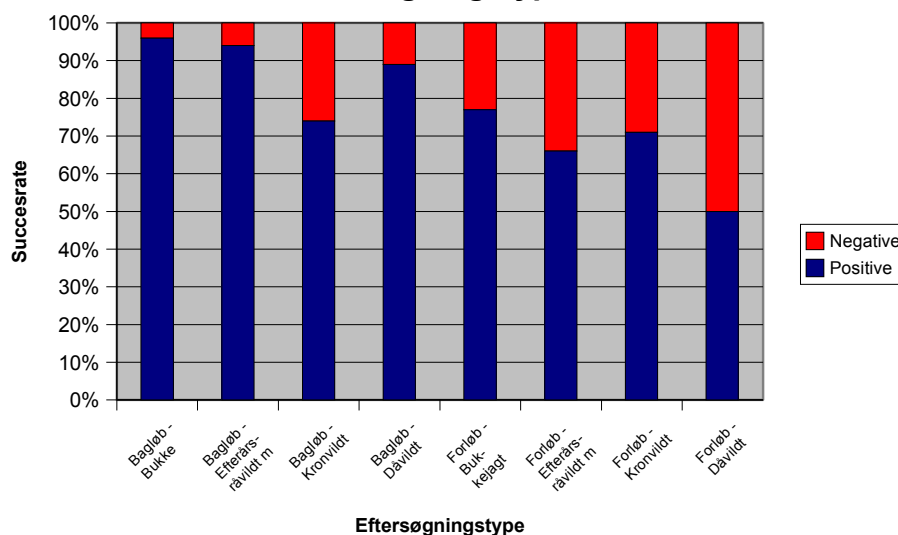
Der er en udbredt tendens til, at kronvildt behandles med større respekt end råvildt. Det skyldes formentlig, at alene krondyrets størrelse aftvinger respekt hos jægeren. Alle jægere har hørt historier om, hvor skudstærkt kronvildt er. Desuden repræsenterer kronvildtet stor præstige- og kødværdi. Derfor gøres alt, hvad der er muligt for at få fat i vildtet, så længe der er en chance for, at det kan findes.

Kronvildteftersøgninger har et ry for at være vanskeligere end råvildteftersøgninger, hvilket ikke nødvendigvis er sandt. Dyrets størrelse gør, at det som anskudt kan tilbagelægge længere afstande. Ligeledes skal et anskudt stykke kronvildt oftest stilles af hunden, hvilket er en krævende opgave for en schweisshund. På den anden side gør kronvildtets størrelse, at det alt andet lige er lettere at spore.

Af figur 16 fremgår succesraten for forskellige løbskud for rå-, då- og kronvildt. Det ses, at då- og i særdeleshed kronvildt har den mindste succesrate. Men som det også fremgår, er løbsanskydninger på råvildt på ingen måde en sikker succes. Tallene i figuren viser således, at også råvildt er endog meget krævende at eftersøge specielt ved forløbsanskydninger. Sammenholdt med at råvildtet oftere forløbsanskydes end de større hjortevildtarter, bør råvildtet behandles med samme forsigtighed og respekt som kronvildtet.

16. Succesraten på løbskud ved fire eftersøgningstyper

I jagtsæsonen 2001/02 var der 1.406 jægere, der nedlagde kronvildt. I jagtsæsonen 2005/06 har antallet af heldige kronvildtjægere givetvis været højere, men oversteg næppe 2.000. Meget kronvildt er skudt på jagter, hvor der har været en schweisshundefører til stede. Endvidere har de fleste af de jægere, som nedlægger kronvildt, formentlig et større kendskab til schweisshundeførere end den gennemsnitlige jæger.

Den modsatte effekt slår formentlig igennem, når det skal forklares, hvorfor kun 6% af dåvildtudbytte eftersøges. Dåvildt er primært udbredt på øerne, hvor traditionen for at anvende schweisshundeførere ikke er så udtalt som i Jylland.

5.8.5. Fremtidens eftersøgninger

Der er en udtalt tendens til, at råbukke og kronvildt eftersøges. Et kvalificeret bud er, at der næppe vil komme nogen større numerisk stigning i de to kategorier, med mindre naturligvis bestandene af de pågældende arter bliver ved med at brede sig. Der er hvert år eksempler på bukke og kronvildt, der ikke bliver kvalificeret eftersøgt. Således er der stadig bukke- og kronvildtjægere, der kan blive bedre til at vise en større etisk jagtforståelse og bedre håndtering af jagthåndværket, men det vurderes trods alt at være isolerede tilfælde.

Til gengæld vurderes det, at eftersøgningstallet for råvildt i efteråret og dåvildt i almindelighed nemt kan stige i forhold til det nuværende niveau. Det er bemærkelsesværdigt, at jægerne behandler bukke og kronvildt med den rette respekt, og lader tvivlen komme vildtet til gode, mens de samme jægere tilsyneladende sætter forfængelighed og eget jæger-ego i højsædet, når der jages råvildt i efteråret. Et lam påskudt med hagl har lige så stort krav på at blive kvalificeret eftersøgt som sommerbukken.

Der påhviler registret en stor opgave i at sikre den fornødne kapacitet til, at alt påskudt vildt kan eftersøges kvalificeret. Denne opgave løftes bl.a. ved at videreføre det nuværende informationsarbejde omkring schweissarbejdet. Herved gøres jægerne opmærksomme på, at de aldrig er til ulejlighed, men at de også skal have forståelse for, at schweisshundeføreren ikke altid kan rykke ud med det samme. Endvidere er det vigtigt, at det i relation til optagelse af kommende hundeførere sikres, at ingen jæger skal kunne få mere kvalificeret eftersøgningshjælp udenfor registret, end han vil kunne få fra en legitimeret schweisshundefører.

6. Schweissystemet

Schweissregistret er et samarbejde mellem Skov- og Naturstyrelsen og Danmarks Jægerforbund. I det daglige arbejde med trafikeftersøgningerne samarbejder de legitimerede hundeførere med Politi som myndighed og Falck som entreprenør på en stor del af det danske vejnet.

6.1. Schweissudvalg

I henhold til bekendtgørelsen om bl.a. eftersøgning af nødstedt vildt §6 stk. 4, har Miljøministeren nedsat et Schweissudvalg til at rådgive Skov- og Naturstyrelsen omkring hvilke hundeførere, der bør legitimeres (optages i Schweissregistret) og andre sager, der relaterer sig til Schweissarbejdet.

Schweissudvalgets sammensætning i 2005/06 var følgende:

Formand Kristian Raunkjær – afløst af
Rune Rübner-Petersen (Danmarks Jægerforbund)
Næstformand Ulrik Lorenzen (Skov- og Naturstyrelsen)
Lars Malver (Danmarks Jægerforbund)
Ole Knudsen (Skov- og Naturstyrelsen)
Aksel Bek (Dansk Schweisshundeforening)
Karsten B. Pedersen (De legitimerede hundeførere)
Jesper Grønlund – afløst af Bent Rasmussen
(Schweisskoordinatorene)

I 2005/06 har Schweissudvalget bl.a. arbejdet med en revision af schweissprøvesystemet. Endvidere modtog Schweissudvalget en donation på i alt 1.8 mio. kr. fra Aage V. Jensens Fonde til indkøb af hundepøj til de legitimerede hundeførere. Hundepøjet er et udstyr, der sikrer, at hundeføreren kan finde hunden igen, når den er blevet sluppet til henz.

6.2. Schweisskoordinatorene

I hvert amt vælger de legitimerede hundeførere en Schweisskoordinator. Denne koordinator har rollen som talsmand for schweiss sagen i amtet. Koordinatorerne agerer således bindeled mellem Jægerforbundets regioner og de lokale hundeførere.

I 2005/06 var følgende hundeførere valgt til koordinator:

Arne Kræmmergård	–	Nordjyllands Amt
Jørn Kærsgaard	–	afløst af Finn Møller – Viborg Amt
Jesper Grønlund	–	Århus Amt
Ib Feldborg Jensen	–	Ringkøbing Amt
Poul Erik Kristensen	–	Vejle Amt
Steen Steiner Petersen	–	Ribe Amt
Hans Peter Boldt	–	Sønderjyllands Amt
Jørgen Ibsen	–	Fyns Amt
Jørgen Lang	–	Vestsjællands Amt
Jørgen Stengel Hansen	–	Storstrøms Amt
Bent Rasmussen	–	Hovedstadsområdet
Peter Sørensen	–	afløst af Paul Baunkjær – Bornholms Amt

For at sikre det lokale samarbejde og udveksling af informationer er koordinatoren forpligtet til én gang årligt at arrangere et lokalmøde. Disse lokalmøder kan være strengt faglige eller have mere social karakter.

6.3. Schweisshundeforeningen

Dansk Schweisshundeforening blev startet i 1990 med det formål at samle folk med en særlig interesse for eftersøgning af klovbærende vildt. Foreningens formål er at fremme interessen for og viden om eftersøgning af klovbærende vildt. Alle interesserede kan melde sig ind i foreningen.

Schweisshundeforeningen udgiver årligt bladet, Schweisshunden. Derudover arrangerer foreningen årligt et sommerarrangement, hvor legitimerede hundeførere kan mødes og udveksle erfaringer med andre medlemmer. Dette arrangement har stor social karakter.

Schweisshundeforeningen arrangerer årligt en række schweissprøver. Schweisshundeforeningen afholder Eliteprøven, som i 2005 blev afholdt i Klosterheden med 24 deltagende hunde.

Yderligere informationer om foreningen fås på: www.schweisshunden.dk

6.4. Schweiss-sekretariatet

Schweiss-sekretariatet varetager den daglige drift af Schweissregistret. Schweiss-sekretariatet er beliggende hos Danmarks Jægerforbund Kalø, og bemandedes i det daglige af sekretær Jytte Harder og faglig medarbejder Mads Flinterup.

Schweiss-sekretariatet står bl.a. for driften af hjemmesiden www.schweiss.dk. Desuden har sekretariatet den administrative funktion for Schweissudvalget, samt er ansvarlig for uddannelsen af nye hundeførere og efteruddannelse af eksisterende hundeførere. Sidstnævnte sker i samarbejde med Dansk Schweisshundeforening.

Schweiss-sekretariatet kan kontaktes på:

Schweiss-sekretariatet
Danmarks Jægerforbund Kalø
Molsvej 34
8410 Rønne
tlf: 87 91 06 00
e-mail: info@schweiss.dk